

בלבבי משכן אבנה

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת תרומה

מעלת קירוב רחוקים • דרכים לקיום מצוות 'ועשו לי מקדש' • אחדות יראי ה'
תביא לבניין המקדש • דברים שלומדים ממבנה ארון הברית • בטבעות הארון
יהיו הבדים – הארון נושא את נושאו • שלוש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן
לארץ – בעבודה הרוחנית

מעלת קירוב רחוקים

נאמר בפרשה:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ
אֲשֶׁר יִדְבְּגוּ לְבֹו תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי (שמות כה, א-ב).

הזהר לומד מהפסוק הזה שמי שרוצה להתקרב לריבונו של עולם, צריך להתאמץ ולהשקיע, כדי להיות קדושים וטהורים צריכים לעבוד. כדי ללכת בדרך שלילית, לא צריך להתאמץ כי הסטרא אחרא מושך לטומאה. וכשאדם מתאמץ הוא נקרא איש, "מאת כל איש אשר ידבנו לבו".

חז"ל דורשים (עבודה זרה יט ע"ב):

"אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים". אמר רב עמרם אמר רב: אשרי מי ששב בתשובה כשהוא איש. רבי יהושע בן לוי אומר: אשרי מי שמתגבר על יצרו כאיש.

"מאת כל איש אשר ידבנו לבו", אפשר לפרש כפשוטו כל איש צריך לתת תרומה לבית המקדש, ואפשר לפרש שהאיש לוקח את עצמו כתרומה, מתגבר על כוחות שצריכים להתגבר עליהם, ונותן אותם תרומה לה'. לכן נאמר "ויקחו לי תרומה", ולא 'ויתנו לי תרומה'.

גם את המילה "לבו" דורש הזוהר. בפשט, הכוונה, לבו של המתנדב. אולם הזוהר דורש 'לבו' כלפי הקב"ה, שנקרא 'צור לבבי'. הקב"ה אוהב את נותן התרומה, שמח ורוצה בו, כיוון שמופיע בו רצון ה'. הוא אוהב את ה' והוא אוהב לה'.

ממשיך הזוהר ואומר שכשם שאדם צריך לקרב עצמו לריבונו של עולם, כך הוא צריך לקרב גם רחוקים כי קירוב רחוקים הוא דבר גדול, וצריך להתייגע בזה כדי לסלק את הזוהמה והסטרא אחרא מהם, ויחשב כאילו ברא אותם.

כותב הזוהר:

זוה שבח של כבוד ה' יותר מכל שבח אחר, מפני שמכופף ומכניע סטרא אחרא ומעלה את כבוד ה', ולכן כתוב על אהרן הכהן 'ורבים השיב מעוון', וכתוב 'ובריתי הייתה אתו החיים והשלום', כיוון שהוא השיב רבים מעוון זכה שבריתי הייתה אתו.

ועוד אומר הזוהר:

מי שמקרב רחוקים, עולה בשלוש עליות: א. גורם לכופף ולהכניע הסטרא אחרא, ועושה נחת רוח גדולה לריבונו של עולם. ב. גורם לעילוי כבוד ה'. ג. גורם לקיום העולמות למעלה ולמטה, וזוכה לזכויות רבות. אילו ידעו אנשים כמה תועלת וזכויות יש בזה שמקרבים רחוקים, היו רודפים אחרי קירוב רחוקים כמו שרודפים אחרי החיים. מי שנותן צדקה ומחיה את האנשים, זוכה בכמה זכויות טובות. אבל מי שמקרב רחוקים זוכה ליותר, אשרי חלקו.

כמובן הכל מתחיל מכך שהאדם מקרב את עצמו. יש קושי להתקרב, והאדם מתגבר על הקושי הזה, ומשיב בתשובה את עצמו. אבל אין להסתפק בזה. הזוהר מלמד אותנו שכל ישראל ערבים זה לזה, ואדם צריך לשאוף לקרב רחוקים, כיצד עושים את זה - בכוח אי אפשר. אנשי האמונה שומרי המצוות, צריכים לתת דוגמה אישית, שמי שרואה אותם, רוצה ללמוד ממעשיהם, מתפעל משמחת החיים שלהם, מהעומק שלהם, מאיכות החיים

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 3

שלהם. רואה חיים מושכים, ורוצה גם כן חיים כאלה. אחר כך כמובן להשתדל אם אפשר להשפיע באופן ישיר וגלוי, אבל הדוגמה האישית היא הבסיס. בלי זה אי אפשר לקרב.

דרכים לקיום מצוות 'ועשו לי מקדש'

הפרשה עוסקת בעניין המשכן. "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם" (שמות כה, ח) איך אנחנו מקיימים היום את המצווה הזאת.

בהרבה ספרים כתוב שהלב של האדם הוא כמו משכן, וצריך לטהר ולקדש את הלב, ואז האדם בונה בתוכו משכן פנימי, מעין 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'. 'ושכנתי בתוכו לא נאמר אלא ושכנתי בתוכם', כלומר בתוך ישראל, בתוך הלבבות.

במדרש תנחומא (צו אות יד) מובא:

בא וראה: כשהקב"ה מראה ליחזקאל את צורת הבית, מה הוא אומר? "הגד את בית ישראל את הבית ויכלמו מעוונותיהם ומדדו את תכנית" (יחזקאל מג, י). אמר יחזקאל לפני הקב"ה: ריבונו של עולם, עד עכשיו אנו נתונים בגולה, בארץ שונאנו, ואתה אומר לי לילך להודיע לישראל את צורת הבית, "וכתוב אותו לעיניהם וישמרו את כל צורותיו ואת כל חוקותיו" וכי יכולים הן לעשות? הנח להם עד שיעלו מהגולה ואחר כך אני הולך ואומר להם.

יחזקאל אומר: איך בבבל אדבר על בית המקדש? כשיעלו חזרה לארץ ישראל, אוכל לומר להם את תכנית הבית.

אמר לו הקב"ה: יחזקאל, בשביל שבני נתונים בגולה, יהיה בניין ביתי בטל? אמר לו הקב"ה: גדול קריאתם בתורה כבניינה. לך אמור להם, ויתעסקו לקרות צורת הבית בתורה, ובשכר קריאתם שיתעסקו לקרות בה, אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקים בבניין הבית.

הלימוד על עניין בית המקדש, כמו למשל לימוד מסכת מידות, יש לזה גדר של בניין בית המקדש.

בהקדמת הספר 'מקדש מלך', מתאר הרב פרנק שבזמן הצהרת בלפור, ראה שמתחילה התעוררות לחזור לארץ ישראל, אתחלתא דגאולה, וצריכים לעסוק בהלכות בית

המקדש. לכן הרב פרנק כתב את הספר 'מקדש מלך', וגם הקים כולל שלם שעסק בענייני בית המקדש על פי הוראותיו. אני רוצה לקרוא מההקדמה שלו לספר:

'שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך'. פסוק זה שם לו הרמב"ם לעטרת תפארת בראש ספרו השמיני חלק העבודה. והנה אף שפשוטו של מקרא הוא אזהרה להתפלל תמיד על בניין בית קדשנו ותפארתנו, אך לאחר שהוצג לפנינו, יתכן כי פתיחה זו רמז יש בה, ללמדנו על כוונת הכתוב ולהורות נתן, שלא יעלה על דעתנו כי רק במעשה לימוד הקרבנות, שכתוב על זה בהרבה מדרשי חז"ל שכל העוסק בקרבנות כאילו הקריב קרבנות, כל העוסק בקרבן עולה כאילו הקריב עולה, וכל העוסק בקרבן חטאת כאילו הקריב חטאת.

הגמרא במנחות אומרת שמי שעוסק בתורת הקרבנות כאילו הקריב אותם. הרב פרנק שואל: האם גם מי שעוסק בבניין בית המקדש, נחשב כאילו בנה את בית המקדש? אומר הרב פרנק, שהרמב"ם הביא את הפסוק 'שאלו שלום ירושלים', בתחילת הלכות בית הבחירה לומר לנו שצריך לעסוק בענייני בית הבחירה, וכל העוסק בענייני בית הבחירה כאילו בנה את בית הבחירה, כי עיקר ירושלים זה בניין בית המקדש. הבניין צריך להיות ממש בפועל, אבל הלימוד נחשב כאילו בנה, וגם גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, שעוסקים בהלכות אחר כך נמשכים מזה המעשים בפועל.

הרב פרנק גם דן בשאלה, היות ויש בדברי חכמים שבית המקדש ירד משמים, אז בשביל מה צריכים לעסוק בזה? ומביא שהרמב"ם שכתב את כל הלכות בית הבחירה, כנראה סובר שבית המקדש יבנה בידי אדם, כי הרמב"ם במשנה תורה עוסק רק בהלכות למעשה, ודברים שהיו בעבר כגון ענייני במות, הרמב"ם לא מביא. אז אם הרמב"ם כתב את הלכות בית הבחירה באופן מפורט כנראה שהוא סובר שבית המקדש יבנה בידי אדם. ובפירוש המשניות בתחילת מסכת מידות, הרמב"ם אומר זאת בפירוש שיש ללמוד את מסכת מידות כדי לדעת איך לבנות את בית המקדש.

אגב בירושלים לא היו קוראים לרבנים בשמות משפחה. היו קוראים לרב פרנק, ר' צבי פסח, כך גם ר' שלמה זלמן או ר' צבי יהודה. פעם כשדברתי עם הרב צבי יהודה על האבא, ואמרתי 'הרב קוק', אמר לי שצריך לקרוא בשם, והראה לי שכתוב שצריך לקרוא דווקא בשם ולא בכינוי.

אחדות יראי ה' תביא לבניין המקדש

ממשיך הרב צבי פסח פרנק לברר מה פירוש המילים 'שלי אהביך', ועונה:

יתכן כי גם כן אזהרה ועצה טובה לקרב קץ ישועתנו. דרשו חז"ל: מקדש שני שהיו עוסקים בתורה ובמצוות ובגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהייתה בו שנאת חנם, וידוע מה שאמרו בירושלמי כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו. נמצא שבכל דור החורבן מתחדש והכל מסיבת הנ"ל, ולזה אומר בלשון ציווי 'שלי אהביך', לשון שלום, כידוע מי נקרא אהוב, הם החרדים העוסקים בתורה ואהבי ירושלים הכואבים על שממותה, גם הם יפשפשו במעשיהם שלא להכין פרצת הפירוד בין תלמידי חכמים עצמם, ומי יתן והיה זה לבבם להבין כי לא את החופשים הם מבזים רק לאלו שמסרו נפשם על לימוד תורת הקודש, ולכן הוא מזהיר רק לאהובים היינו החרדים, כי לפורקי עול אדרבה פיזור נאה להם ונאה לעולם כמו ששינו בלשון המשנה בסנהדרין, והכי נמי אמרו בכתובות דור שבין דוד בא קטגוריא בין תלמידי חכמים, והיינו כדאיתא בספרים שבזמן שהשטן מרגיש כי קרב קיצו הוא מתגבר ביותר ומשתמש באותה סיבה עצמה שהחריבה את בתינו כדי להאריך עוד יותר את ימי חורבנו. ולזה אומר 'שלי אהביך', שיתחזקו במידת השלום להיות שקטים ושלווים, לברוח מן המחלוקת, על זה מסיים שם 'למען בית ה' אלקנו אבקשה טוב לך', שנזכה לראות בשכלולו במהרה בימינו אמן.

הדרך להגיע לשלום ירושלים, לבניין המקדש, זה על ידי שלום, אחדות, בעיקר בין אהביך, בין תלמידי חכמים.

ועוד דבר שנחשב כאילו בנה את בית המקדש, אומר המדרש בויקרא רבה: "מנין למי שעושה תשובה, שמעלין עליו כאילו עלה לירושלים ובנה בית המקדש, והקריב עליו כל הקרבנות, שנאמר 'זבחי אלהים רוח נשברה'". והמהר"ל בנתיב התשובה, מבאר שמי שחוטא, מטמא את בית המקדש, כי לבו של אדם הוא מקדש, וכשהוא שב בתשובה והוא מטהר את הלב, הוא מחזיר את הקדושה ללבו, ונחשב כאילו בנה את בית המקדש.

אלה הדברים שאנחנו צריכים ללמוד כדי להיות שותפים בבניין המקדש.

דברים שיש ללמוד ממבנה ארון הברית

בכל כלי המשכן כתוב 'ועשית', בלשון יחיד, ובארון כתוב: "וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שֵׁטִים" (שמות כה, י) בלשון רבים. הגמרא אומרת במסכת יומא (עב:):

אמר רבי יוחנן: שלשה זרים הם. זר על הארון, זר על המזבח וזר על השולחן. זר על המזבח זכו כהנים, "וזרקו הכהנים". וזר על השולחן, זה זר של מלכות, אלו בית דוד. וזר על הארון, זר של תורה, מונח ועומד וכל מי שרוצה יכול לזכות בו. וכי תאמר כתר תורה הוא פחות מכתר אחר? אומרת התורה: 'בי מלכים ימלוכו'.

התורה ממליכה מלכים, וכתר תורה יותר מאשר מלכות. נאמר בארון: "וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפְּנֵנּוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זָרְזָהָב סָבִיב" (שמות כה, יא) – מכאן לומדים חכמינו זיכרונם לברכה (יומא עב:): כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו איננו תלמיד חכם. ומהמילים "מבית ומחוץ תצפנו", לומדים חז"ל שתלמיד חכם צריך להיות זהב מבפנים ומבחוץ. לא רק בחוץ צריך להראות כתלמיד חכם, אלא צריך להיות תוכו כברו. למה לא אומרים 'ברו כתוכו'? כי בחוץ, אדם משתדל להראות טוב, אבל בתוכו אף אחד לא רואה, אז לפעמים תוכו לא כברו, וצריך להיות תוכו כברו, שהלב שלו לפני ולפנים, במקום שאף אחד לא רואה, יהיה גם כן טהור. בהמשך הגמרא (שם):

אביי ואיתימא רבה בר עולא: מי שאין תוכו כברו נקרא נתעב, שנאמר: מבית ומחוץ תצפנו, אוי לעוסקים בתורה ואין בהם יראת שמים. מכריז רבי ינאי: חבל על דלית ליה ליה דרתא ותרעא לדרתיה עביד.

חבל על מי שאין לו דירה, אבל עושה שער לדירה. רבי ינאי מסביר שהתורה היא שער ליראת ה'. במקום אחר נאמר (שבת לא:): שיראת ה' היא שער לתורה. רבי ינאי נמצא במקום יותר גבוה, ומתייחס ליראת ה' עליונה, שהתורה היא שער לה. ממשיכה הגמרא:

אמר להו רבא לרבנן: במטותא מינייכו לא תרתון תרתי גיהינום.

מי שאין לו יראת ה', ולומד תורה, יורש פעמיים גיהינום, כי הוא מתאמץ ועמל על התורה בעולם הזה אבל בלי יראת ה'. אז עולם הבא הוא לא יקבל, ועולם הזה אין לו. גיהינום בעולם הזה, וגיהינום בעולם הבא. יראת ה' היא תנאי בלימוד התורה.

אור החיים מפרש את הפסוק 'ועשו ארון עצי שטים', שהתורה בשלמותה יכולה להתקיים רק על ידי כלל ישראל. לכוהנים יש את המצוות שלהם, ללוויים יש את המצוות שלהם, ולישראל יש את המצוות שלהם. יחיד לא יכול לקיים את כל המצוות רק כלל ישראל ביחד מקיים את התורה. לכן נאמר: 'ועשו ארון' כולם ביחד עושים את הארון, עושים את התורה. אף אחד לא יכול להיות שלם בפני עצמו, השלמות היא של כלל ישראל, וכל אחד יש לו חלק בשלמות הזאת.

בטבעות הארון יהיו הבדים – הארון נושא את נושאי

נאמר: "בְּטִבְעֹת הָאֲרוֹן יִהְיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ" (שמות כה, טו). יש לשאול: מדוע התורה מצווה שהבדים יישארו תמיד צמודים לארון גם כשהארון לא במסע ונמצא זמן ממושך בתוך קודש הקדשים, למה צריכים שהבדים לא יסורו ממנו?

אפשר ללמוד ממצווה זו כמה לימודים. כשהבדים נמצאים על הארון, המשמעות היא שהארון נושא את הבדים ולא הבדים את הארון. כשיוצאים לדרך מחזיקים את המוטות, והבדים נושאים את הארון. כשהארון נמצא בפנים, הבדים תלויים בארון, ללמדך שהארון היה נושא את נושאי. כשאדם עוסק בתורה, התורה מרוממת אותו, מחזיקה אותו. הארון נושא את נושאי.

עוד דבר שאפשר ללמוד מכך שהבדים האלה שהם מטלטלים תמיד תלויים בארון, שצריך לקחת את התורה לכל המקומות. שהתורה לא תהיה רק בבית המדרש אלא תלך עם האדם לכל מקום. לא רק כשאתה לומד תורה אתה נמצא במקום גבוה, אלא צריך שכל מעשיך יהיו תורה, שתהיה תורה חיה, ובכל מקום שהאדם נמצא התורה נמצאת איתו.

ה'כלי יקר' שואל על הפסוק "וְצִיפֵיֶיךָ אֶתְּוֹ זָהָב טְהוֹר מִבֵּית וּמְחוּץ תְּצַפְּנֵנּוּ", למה לא כתוב רק 'וציפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ', וחוזרת התורה ואומרת 'תצפנו', ואם היא חוזרת, למה היא לא אומרת 'תצפנו זהב טהור'? מבאר ה'כלי יקר' שלפעמים אדם עושה מעשים שהם זהב טהור, אבל כשרואים אותו אנשים בחוץ, לפעמים נכנסים בו מחשבות אחרות, ועושה את המעשה כדי לעשות רושם, לקבל כבוד וכדומה. כשהמעשה 'בחוץ', הוא לא תמיד זהב טהור. לכן התורה לא כתבה על הציפוי מבחוץ "זהב טהור". לומר שבפנים תמיד זה זהב טהור, וצריכים להשתדל שיהיה תוכו כבד, שגם בחוץ יהיה טהור כמו בפנים. ראשית הטהרה מבפנים.

שלוש מצוות שנצטוו ישראל בכניסתן לארץ – בעבודה הרוחנית

אמרו חכמים: שלוש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להן מלך, ולמחות זרעו של עמלק, ולבנות את בית המקדש. אי אפשר ישר לבנות את בית המקדש, אלא יש תהליך. אפשר לפרש את המצוות הללו גם באופן רוחני.

את המצווה הראשונה "שום תשים עליך מלך", אפשר לפרש שהדבר הראשון, לפני הכול, לקבל עול מלכות שמים. אחרי כן אדם צריך להלחם ביצר הרע, לסלק את כל העמלקיות, כי כמו שיש עמלק גשמי יש עמלק רוחני. המידות הרעות, הגאוה, הקנאה, האכזריות, הרשעות, זה עמלקיות, וצריך אדם לנקות את עצמו מכל המידות הרעות.

הרב אומר, שאי אפשר בשכל אנושי להתגבר על יצר הרע, אלא צריך יראת ה'. כשאדם יודע שריבונו של עולם נמצא ורואה אותו בכל מה שעושה, וזה כל כך עוצמתי ומוחשי, זה יכול לעצור את האדם, ולהביאו להתגבר על יצרו, גם כשהניסיון מאוד חזק. לכן קודם צריך לדעת שיש ריבונו של עולם. הידיעה הגדולה הזו מביאה את האדם ליראת ה' ואז הוא יכול להתגבר ולהדוף את כל הצדדים העמלקיים שיש בתוך הנפש. על ידי הכוח המלכותי האלוקי האדם מוחה את עמלק הפנימי, ואז לבו טהור וקדוש והוא יכול לעשות מקדש פנימי בתוכו.

שנזכה לגאולה שלמה ולבניין בית המקדש במהרה בימינו.

השיחה נמסרה בשנת התשפ"א

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

